

ПРАВА ДИТИНИ НА ГРОМАДЯНСТВО

Покращення доступу дітей до громадянства та запобігання безгромадянства

[У чому проблема?](#)

[Що я можу зробити як фахівець із роботи з біженцями?](#)

[Що потрібно змінити на політичному рівні?](#)

[Більше довідкової інформації про проблему та додаткові ресурси](#)

У чому проблема?

Нездатність забезпечити всім дітям доступ до громадянства може **поставити дітей під загрозу** та спричинити серйозні порушення прав людини.

- ➔ Дитина, яка не вважається громадянином будь-якої країни часто не має доступу до таких прав, як освіта, соціальні виплати та охорона здоров'я.
- ➔ Дитина-біженець, яка не має підтвердження громадянства, з великою вірогідністю не матиме можливості на отримання проїзних документів для легального перетину кордонів. Це наражатиме її на ризик небезпечних подорожей з метою переїзду до безпечних країн.
- ➔ Дитина-біженець без громадянства може бути піддана підвищеному ризику жити в крайній бідності протягом тривалого періоду часу та бути підштовхуваною до ситуацій експлуатації заради виживання. Це включає торгівлю людьми, дитячу працю, дитячі шлюби, а також ризик стати неповнолітнім солдатом або інші види жорстокого поводження.

Що я можу зробити як фахівець із роботи з біженцями?

Правило 4R: Розпізнавати, записувати, дивитися та читати!

1. Розпізнавання ризику безгромадянства

Під час реєстрації дитини, що шукає притулок, не припускайте, що вона має таке ж громадянство, що й її батьки, або громадянство країни, в якій вона народилася. Враховуйте важливість громадянства та делікатно ставте запитання, щоб допомогти визначити ризик безгромадянства. Наприклад:

- ➔ Чи є у дитини підтвердження громадянства, чи можна отримати таке підтвердження?
- ➔ Чи набувають діти автоматично громадянство за народженням у країні, де вони народилися?
- ➔ Чи є мати дитини з країни, яка не дає жінкам тих же прав, що й чоловікам, передавати своє громадянство? Чи успадкувала дитина громадянство від батька?

- Чи повинна дитина бути зареєстрована органами влади країни, громадянином якого є один із батьків, щоб отримати це громадянство? **[Примітка: біженці не зобов'язані звертатись до органів влади країни, в якій вони побоюються переслідувань]**

Більше питань ви знайдете тут: [Визначення безгромадянства: питання, що допоможуть визначити ризик або безгромадянство дитини](#)

2. Запишіть про відсутність доказів громадянства та про ознаки можливого безгромадянства

Багато дітей мають громадянство або можуть його отримати, навіть якщо вони не мають підтвердження цього; але підтвердження національності є життєво важливим. Якщо ви з'ясували, що дитина не має реєстрації народження, вона не має підтвердження громадянства або ризикує залишитися без громадянства, цю важливу інформацію необхідно вказати в усіх документах, що стосуються дитини. Не вказуйте припустиме громадянство ні в яких документах, поки в дитини не має ніяких доказів громадянства. Якщо у формі немає розділу, в якому можна точно записати безгромадянство, зробіть примітку десь на формі, щоб зафіксувати інформацію, і повідомте батьків або опікунів про це і про те, що це може бути важливо в майбутньому. Також зберігайте копії будь-яких відповідних документів у своїй справі, щоб за необхідності мати доступ до них пізніше.

3. Перенаправте дитину до експертів за порадою, підтримкою та інформацією

Якщо народження дитини не було зареєстровано, спробуйте з'ясувати, чи можливо це зробити. Якщо у дитини немає підтвердження громадянства або є інші проблеми, направте дитину до організацій, що спеціалізуються на правах дитини, питаннях громадянства та безгромадянства в країні, де ви працюєте, щоб дізнатися, чи можуть вони допомогти. Деякі [наші працівники](#) можуть допомогти. Якщо це доречно, поділіться корисними листівками, опублікованими відділом реєстрації актів народжень або іншими відповідними установами в країні, в якій ви працюєте, наприклад, [цією виданою УВКБ ООН для Боснії та Герцеговини](#). Завантажте та користуйтеся нашим [посібником/плакатом](#) для тих, хто надає допомогу біженцям, та нашим [коротким посібником](#) для біженців та шукачів притулку. Знайдіть інформацію про гарантії запобігання безгромадянства у вашій країні в [Індексі безгромадянства](#).

4. Прочитайте про права дитини на громадянство та безгромадянство дитини.

Нижче наведено додаткову інформацію. Ще більше інформації можна знайти на наших вебсайтах (за посиланнями нижче). Дізнайтеся більше про та запобігання безгромадянства дітей тут:

- Подорожі без громадянства: [реєстрація народження](#) та [права дитини](#)
- [No child should be stateless: \(жодна дитина не повинна бути без громадянства:\) Ensuring the right to a nationality for children in migration in Europe \(Забезпечення права на громадянство дітей-мігрантів у Європі\)](#)
- [УВКБ ООН I BELONG: \(Я НАЛЕЖУ\) Coalition on Every Child's Right to a Nationality \(Коаліція за право кожної дитини на громадянство\)](#)

- [UNICEF and Institute on Statelessness and Inclusion \(ЮНІСЕФ та Інститут безгромадянства та інклюзії\): The Child's Right to a](#)
- [Nationality and Childhood Statelessness \(Право дитини на громадянство та безгромадянство дітей\)](#)
- [ECRE \(Європейська рада у справах біженців та вимушених емігрантів\): The Right to a Nationality of Refugee Children Born in the EU \(Право на громадянство дітей-біженців, народжених у ЄС\) та Relevance of the EU Charter of Fundamental Rights \(і актуальність Хартії ЄС про основні права\)](#)

Що потрібно змінити на політичному рівні?

- **Для всіх дітей держави повинні гарантувати негайний, безкоштовний і загальний доступ до реєстрації народження та свідоцтв про народження**, які підтверджують правосуб'єктність та родинні зв'язки.
- Службовці, які займаються реєстрацією народжень, особи, які приймають рішення про громадянство, соціальні працівники у справах дітей, судді та інші відповідні посадові особи **повинні пройти належну підготовку з питань безгромадянства дітей**.
- **Слід усунути перешкоди для реєстрації народження та набуття дітьми громадянства**, наприклад, обтяжливі вимоги до доказів, непосильні збори, дискримінаційні практики, складні процедури та обмін даними від лікарень і реєстраторів народження до посадових осіб імміграційних органів.
- **Держави повинні вдосконалити та стандартизувати процедури виявлення та реєстрації проблем безгромадянства та громадянства** під час реєстрації біженців та інших процедур. Слід чітко визначити адміністративну категорію «невідоме громадянство», а держави повинні мати встановлену та своєчасну процедуру визначення громадянства дітей, щоб дитина могла отримати громадянство якомога раніше.

Більше довідкової інформації про проблему та додаткові ресурси

Діти біженців не повинні вважатися громадянами тієї ж країни, що і їхні батьки. Більшість дітей успадковують громадянство від одного зі своїх батьків (відоме як 'jus sanguinis'), але не всі. Багато дітей-біженців помилково реєструються як такі, що мають таке ж громадянство, що й їхні батьки, навіть якщо дитина насправді може не мати цього громадянства. У багатьох випадках потрібне подальше дослідження.

Міжнародне право захищає право дітей на громадянство. Право кожної дитини на громадянство чітко описане в міжнародному праві (наприклад, ст. 7 [Конвенції ООН «Про права дитини»](#)), яка є обов'язковою для всіх європейських держав). **Міжнародне право** також вимагає від держав запровадити правові гарантії для запобігання безгромадянства, наприклад, щоб надати дітям, які в іншому випадку були б без громадянства, право отримати громадянство країни свого народження.

Лише близько половини європейських країн мають повні гарантії захисту від дитячої безгромадянства. В деяких країнах закон виключає багато дітей, тому що він вимагає, щоб дитина або один з батьків законно проживали в країні перебування. В інших країнах закон вимагає процедуру подання документів та сплати внеску, що заважає багатьом дітям отримати громадянство. Посадові особи, батьки та діти часто не знають про існування правових гарантій, а іноді посадові особи не вживають цих гарантій через те, що особа дитини без громадянства не виявлена.

Діти, які не мають громадянства та/або не можуть довести своє громадянство, можуть стикатися з багатьма труднощами, включаючи перешкоди у доступі до освіти, соціальних виплат та охорони здоров'я. Вони можуть не мати змоги виїхати за межі своєї країни проживання, наприклад, відвідати бабусь і дідусів та інших родичів. Коли такі діти досягають повноліття, вони стикаються зі іншими проблемами: їм складно влаштуватися на роботу, здобути вищу освіту, орендувати житло, купити нерухомість чи здійснювати інші важливі види діяльності. До того ж вони можуть піддаватися підвищеному ризику експлуатації.

Отримати більше інформації

[European Network on Statelessness](#) (Європейська мережа з питань безгромадянства)

[Stateless Journeys](#) («Подорожі для осіб без громадянства»)

[Індекс безгромадянства](#)

[UNHCR's Ending Statelessness site](#) (вебсайт Управління Верховного комісара ООН у справах біженців для подолання безгромадянства)

[UNHCR's Self-Study Module on Statelessness](#) (Модуль УВКБ ООН для самостійного вивчення)

[Institute on Statelessness and Inclusion](#) (питання безгромадянства Інституту безгромадянства та інклюзії)

[Statefree](#) (без кордонів)

Відвідайте курс [Інституту безгромадянства та інклюзії](#) або [університету Мельбурна](#).

Організації Європи можуть [звертатися до Європейської мережі з питань безгромадянства](#) щодо можливостей навчання. Підпишіться [на нашу розсилку новин](#), слідкуйте за нами у соціальних мережах та підтримуйте [кампанію «Подорожі для осіб без громадянства»](#).

«Я теж народився без громадянства. Це катастрофічно вплинуло на психологічне здоров'я всіх нас, оскільки ми постраждали в академічному, соціальному та політичному плані...Найбільше ми занепокоєні тим, що в Європі з нашими дітьми поводитимуться несправедливо...»

~ Kurdish stateless refugee father from Syria (~Представник курдського етносу батько-біженець без громадянства з Сирії)